

La dignitat del corredor de fons

Ahmed Ben Bella, de vuitanta anys, va ser el primer president de l'Algèria independent fins a ser destituït pel cop d'estat de Bumedian el 1965. Privat de llibertat tant pel colonitzador francès com per l'alliberador algerià, és la 'bèstia negra' del règim militar.

Més de dos anys després dels Acords de Roma, el pacte amb el Front Islàmic de Salvació (FIS) ha estat productiu per a l'oposició democràtica?

—No m'agrada la imatge que, el gener del 1995 a Roma, van pactar d'una banda l'oposició democràtica i d'altra el FIS. El FIS és part integrant de l'oposició democràtica, va ser la primera força electoral d'Algèria a les darreres eleccions democràtiques i és la força més important en la lluita per una democràcia plena. Precisament en això radica la força dels acords de Roma, en la presència del FIS, que no sols els va signar, sinó que encara continua defensant-los. Sense el FIS el pacte de Roma, que, vull recordar-ho, es titula "Plataforma per una solució política i pacífica de la crisi algeriana", no tindria cap sentit. Les foces polítiques agrupades en aquesta plataforma representen el 80% dels vots de les eleccions del 1991, anul·lades pels militars quan van veure que el FIS obtenia la majoria absoluta. Ara bé, el valor dels acords de Roma no és solament quantitatiu. A Roma, com ahir a Madrid i avui a Barcelona, el FIS s'avé a assegurar amb l'FLN que, encara que ha deixat de ser el partit dels militars, és tot un símbol; i fins i tot la gent de l'FLN ha entès que ha d'asseure's amb el FIS. També vull destacar que, per primera vegada, el FIS accepta acords amb un partit marxista, el Partit del Treball, dirigit per una dona! La Plataforma de Roma ens ha permès dues coses molt importants: primera, fer manifesta la voluntat política del FIS de lluitar per un règim democràtic, garantint l'accés democràtic i pacífic al poder, per mitjà de les urnes —l'alternança, que en diu vosaltres—; segona, és un magnífic instrument per a difondre, a Algèria i a tot el món, dues idees que em semblen cabdals: que la violència no s'acabarà amb la repressió si-

nó amb el diàleg sense exclusions, i que el problema d'Algèria no és d'ordre institucional, jurídic o de tècniques antiinsurgents, ans és un problema polític, generat per l'anul·lació *manu militari* d'unes eleccions i el segrest dels drets democràtics, que només es pot resoldre amb un acord polític nascut del diàleg de tots els protagonistes.

—Vol dir amb això que el govern hauria de negociar amb els terroristes?

—Bé, de terrorisme, n'hi ha de moltes menes. Hi ha el terrorisme dels escamots fonamentalistes islàmics, el del GIA i més grups, ficats en una lògica infernal i que no voldran negociar amb el règim de cap manera. Hi ha el terrorisme de les màfies que controlen branques del comerç, de la importació, de l'emblanquiment de divises...; hi ha també la violència —tortures, desaparicions— d'un aparell repressiu sobredimensionat i amb un pressupost gegantí. Aquesta gent no vol negociar, perquè ja els va bé la situació actual. Però, quan parlem d'un diàleg sense exclusions, parlem d'una sortida política d'aquest cul de sac en què ens van ficar els militars amb el cop d'estat de gener del 1992, i per això s'ha de comptar amb el FIS i s'ha de garantir que tothom podrà reunir-se i expressar-se lliurement. El FIS condemna el

"La gent del nord de la Mediterrània s'ha de ficar al cap que els algerians no veuen el FIS com una alternativa religiosa, sinó com una alternativa a la corrupció i a la desigualtat social."

terrorisme contra la societat civil, el FIS no protegeix els terroristes i, fins i tot, s'ha de dir que no n'és el responsable. L'onada islamista va començar amb les protestes populars del 1988, però el terrorisme només va ser un fet episòdic fins el 1992. Quan els militars van fer el cop d'estat i van empresonar els candidats islamistes va començar la violència quotidiana i indiscriminada. La branca armada del FIS, l'Exèrcit Islàmic de Salvació (EIS), només ataca els capitosts del règim i les forces de repressió, no se n'ha pogut documentar ni un sol atemptat contra periodistes, dones

sense xador o bombes a espais públics. A diferència del GIA, l'EIS és una força disciplinada, sotmesa a la política del FIS. Si volgués sembrar el terror seria deu vegades més efectiu que no pas el GIA; però, això, els militars ho amaguen i, a més, és una informació que no fa esgarriar la TV ni fa vendre diaris.

—*Molta gent es demana fins a quin punt la professió de fe democràtica del FIS és autèntica, i què farien si arribessin al poder: resistirien la temptació de convertir Algèria en un estat islàmic?*

—Sí, ja sé que la gent es demana aquestes coses, però no em sembla natural, em semblen preocupacions induïdes, sobretot pels mitjans de comunicació, i tampoc no em semblen, sincerament, preguntes gaire legítimes. A partir dels programes electorals, ens hauríem de fer, amb molta més raó, les mateixes preguntes sobre el Front Nacional del senyor Le Pen, i, que jo sàpiga, cap estament democràtic no ha parlat d'il·legalitzar el Front o d'anul·lar-ne els vots. Jugar amb l'espantall del FIS com un llop disfressat d'ovella és completament injustificat; és una especulació política gratuïta. Gratuïta, però no innocent, perquè coincideix de ple amb l'estratègia del règim militar, edificada sobre la por de l'islamisme, sobre la idea que si el FIS arriba al poder serà la *debâcle*, l'obscurantisme, el terror. En canvi, hi ha dades per a afirmar que això és una calúnnia interessada, primer perquè això mateix és el que passa ara amb els militars: la *debâcle* econòmica, una societat sense llibertats vivint amb la queda, i el terrorisme més fort que mai. I en segon lloc, perquè no cal esperar que el FIS entri al govern per saber què farà: ja hi han estat al poder!, ja han governat. El juny del 1990, en les eleccions municipals, el FIS va guanyar més de la meitat dels ajuntaments, inclosos els de les principals ciutats del país, i va governar aquests municipis fins que els militars no van destituir-ne tots els càrrecs, el 1992. Jo sóc molt crític amb la gestió islamista dels municipis, crec que han comès molts errors i així ho he dit, però, també s'ha de dir que, durant quasi dos anys que van tenir la majoria a més de vuit-cents ajuntaments, no van discriminar cap funcionari per la seva ideologia, no van imposar el xador a les dones ni la barba als homes, no van impedir l'accés de les dones a l'ensenyament ni al treball, no van obligar ningú a resar..., no van fer res d'allò que el règim i una part de la premsa internacional diuen que el FIS vol fer. Ha estat el règim qui, en nom de la defensa dels valors democràtics contra un suposat fonamentalisme, ha depurat tots els membres del FIS de l'administració pública, ha tancat les mesquites i ha empresonat els líders sense jutjar-los. No hi ha marge per a la sospita: ja sabem què fan uns i altres; qui hagi volgut mirar ja ho ha vist tot.

—*Una situació tan polaritzada entre el govern i els islamistes i particularment el FIS, no deu ser gaire favorable a la reflexió plural, fins i tot ha de ser francament dolenta pels altres partits.*

—Efectivament, la situació és molt àrida, molt difícil per tots els qui desitgen viure en una cultura democràtica que permeti l'expressió i la maduració política, és a dir per tothom qui no sigui el govern, doncs

pel FIS la situació tampoc no és envejable. En situacions de dictadura militar o de supressió dels drets democràtics tot el pensament es veu empobrit; això val per a la política, la ciència, l'art i fins i tot la religió. La regla, doncs, és que els partits polítics siguin molt petits i el seu missatge soni dèbil i simplificat. L'excepció, afortunada excepció, és que una força política aconsegueixi catalitzar el descontentament popular, però no tant per virtut de la seva política sinó per alguna circumstància que ho facilita. Amb el FIS, aquesta circumstància ha estat la religió, i això és un fenomen que ja havíem vist, sobretot a l'Amèrica del Sud i en alguns països de l'Est. Fins fa deu anys, els partits comunistes han jugat molts cops aquest paper excepcional, vostè deu recordar millor que jo quan a Espanya semblava que tot es jugués entre els franquistes i els comunistes. Però, com que els eixos d'una estratègia política no poden ser capritxosos —encara pitjor si ho són— sinó que vénen dels grans problemes socials, nosaltres sabem esperar i sabem valorar la importància de la formació dels quadres d'uns partits que avui són petits però que demà s'hauran de posar a prova dels anhels i les preguntes de les multituds.

Ahmed Ben Bella es queixa de l'actitud d'un nord tan pròxim com poc comprensiu: "La ciutat on vaig néixer, prop d'Oran, és a sis-cents quilòmetres d'Alger i només a dos-cents d'Alacant. Som massa a prop per a ignorar-nos".

Qui té por del FIS?

Abd el Krim Ould Adda és membre de la direcció a l'exili del Front Islàmic de Salvació (FIS) i portaveu d'aquest partit algerià a la UE. Acaba de fer els quaranta, exiliat des de 1992, "després de vuit mesos d'activitat clandestina", té el quarter general a Brussel·les, però, qui no conegui el número del seu mòbil ho té molt difícil per trobar-lo al despatx. Abans del cop d'estat del 1991 treballava de psicòleg en un hospital i, ben mirat, a aquest home que just m'arriba a l'espatlla, de parlar suau i gest tranquil, no dubtaria gens a dur-li un fill per allò del fracàs escolar. Tanmateix, va estar tres dies a Barcelona, amb dos policies seguint-lo arreu, per una ordre d'expulsió que no es va fer efectiva en atenció als hostes i al ressò mediàtic d'aquesta vigilància tan trista com ridícula. "Si Algèria no exportés gas natural, potser no em deixaven entrar pensant que sóc un immigrant il·legal. Com que tenim el gas, m'expulsen", diu amb un somriure discret.

—*Quin és l'efecte de les bombes i dels atemptats?*

—En primer lloc, una desgràcia per a tota la gent del meu país: dolor, inseguretat, pànic. Políticament, el més important és que cada bomba i cada assassinat són un baló d'oxigen per al govern militar i una coartada per a la repressió i la supressió dels drets fonamentals.

—*El terrorisme, però, afecta també el FIS?*

—El FIS pateix les conseqüències del terrorisme per partida triple. En primer lloc, som víctimes directes d'atemptats del GIA i d'altres grups fanàtics amb infiltrats de la policia. En segon lloc, el FIS és la formació política que més pateix, amb diferència, les conseqüències d'un règim antidemocràtic que utilitza el terrorisme per justificar el segrest de la voluntat popular, l'internament en camps de concentració, la tortura i l'execució sumària. Per últim, encara que és el més important a llarg termini, el terrorisme i els mètodes d'acció contrainsurgent obren unes ferides que, després dels militars, seran el principal obstacle per al diàleg nacional. Quan en un poblet de l'interior, on hi ha famílies que tenen joves al GIA, o simplement fugits a les muntanyes, el govern crea una mi-

lícia de "patriotes" per perseguir terroristes, es desferma una dinàmica de mútues revenges entre terroristes i "patriotes" i entre llurs famílies. Això és una guerra civil de baixa intensitat; faran falta generacions per cicatritzar aquestes ferides.

—*Vista la importància del fenomen, quina és l'actuació del FIS davant del terrorisme?*

—Enfront del terrorisme, que molts cops no se sap d'on ve, només hi ha un remei: democràcia. El restabliment de les llibertats democràtiques plenes crearà les condicions per resoldre un problema, que és polític, amb el diàleg; s'acabarien els abusos de poder i hi hauria prou transparència informativa per desemascarar qui hi ha darrere les trames terroristes.

—*Això és una alternativa de futur, però, que fa avui el FIS?*

—Aquesta és la política que defensa el FIS, amb els minsos recursos que té en una situació d'il·legalitat i amb la direcció del partit escampada per les presons. Nosaltres condemnem els atemptats contra la població civil, els assassinats de dones, de periodistes i d'intel·lectuals. No es tracta d'una condemna genèrica, ho fem cada cop que hi ha un crim d'aquest tipus. La pregunta és: per què els mitjans de comunicació, algerians i europeus, no informen mai de les condemnes del FIS als crims terroristes? A qui interessa ocultar l'opinió del FIS i confondre'l amb el GIA?

—*A les eleccions del novembre de 1995, el partit islàmic moderat Hamas va ser la segona candidatura més votada. Aquest juny, un cop més, Hamas s'ha presentat a les eleccions. Pot acabar Hamas ocupant l'espai electoral del FIS?*

—A les eleccions que convoquen els militars, abans de fer-les, ja saben quines candidatures quedaran en primer lloc, en segon lloc i en últim lloc; no podem donar cap crèdit als resultats que publica el govern. Qui es presenta a les eleccions es presta a aquest joc i, si en un primer moment pot semblar rendible, com ho va ser per a Hamas el 1995, molt aviat l'electorat descobreix la trampa. En les condicions actuals, no votar pot significar perdre la feina i ser marejat per la policia. Qui vulgui el vot de la por, que l'agafi. Nosaltres vam tenir la majoria democràtica, el 1992, i no en volem d'altres. **P. P.**

Abd el Krim Ould Adda. És portaveu del FIS a la Unió Europea.

El que avui, a l'escenari, sembla una baralla entre els militars i els islamistes, al guió no és sinó la vella i universal pugna entre la llibertat per a tots i la dictadura d'uns pocs. Els grans problemes de la societat algeriana que avui no es resolen, ni tan sols es discuteixen, quan unes mínimes condicions democràtiques ho permetin, aquests temes seran el pa de cada dia: els drets dels berbers, la situació de la dona, el deute extern, el desenvolupament de la societat rural... La capacitat de

respondre a totes aquestes qüestions serà el signe d'identitat de cada partit. I em consta que els dirigents del FIS estan tan preocupats com nosaltres per formar un partit capaç de donar solució a aquests conflictes.

—*La manca de condicions democràtiques ha dut el seu partit i la majoria de l'oposició, igual que el FIS, a rebutjar les eleccions generals convocades per al juny. Quin pot ser el cost d'aquesta autoexclusió del procés polític i identificació amb els islamistes?*

—Amb l'acord de Roma l'oposició va prendre la iniciativa política i es pot dir que l'ha mantinguda fins el final del 1996, moment en què el règim militar fa un pas endavant en la seva estratègia celebrant un referèndum fraudulent per aprovar una nova constitució que deixa els islamistes fora de la legalitat política. Aquesta nova legalitat és la que dóna a Zérroual el marge de maniobra suficient per a convocar eleccions sense abolir l'estat de setge. Amb aquestes eleccions el que busquen els militars és de dividir l'oposició i d'aconseguir la complicitat d'alguns partits, que amb la presència al parlament, i potser al govern, donin una imatge de pluralisme. Els resultats ja són preparats abans de l'escrutini i, com que no són ximpls, es guardaran bé prou de proclamar uns resultats del 99% típics d'una dictadura: reconeixeran una certa abstenció, s'asseguraran la majoria i repartiran la minoria entre les forces que han acceptat el joc. Tanmateix, aquestes eleccions no canviaran res, prosseguirà la caiguda del nivell de vida i la corrupció, per cada terrorista mort continuaran sorgint-ne quatre de disposats a rellevar-lo i el FIS anirà capitalitzant el malcontentament popular. La gent del nord de la Mediterrània s'ha de ficar al cap que els algerians no veuen el FIS com una alternativa religiosa, sinó com una alternativa a la corrupció i a la desigualtat social.

—*Que hi haja forces polítiques que van signar els acords de Roma i que han participat a les eleccions no és la fi de la unitat de l'oposició?*

—En primer lloc, hi ha un partit, i només un, de la plataforma de Roma que ha participat en el procés electoral, els altres set s'han pronunciat pel boicot. En segon lloc, als acords de Roma no es va dir res sobre el que s'havia de fer en futures convocatòries electorals. El fet que manté unida l'oposició és la denúncia del caràcter antidemocràtic del règim militar i de la seva política, incloses les eleccions, i l'exigència d'una profunda reforma democràtica, que és el que es va signar a Roma. Ningú no ha canviat la valoració de l'actual règim i de les maniobres electoralistes, aquest és el terreny en què l'oposició democràtica es pot unir i continua unida. La qüestió de la presentació de candidats o no, no ha derivat automàticament de les consideracions anteriors, sinó que es decideix en funció d'altres factors com són el tipus de base social de cada partit, i com que es pot sentir atreta per candidatures manipulades des del govern. La realitat algeriana és molt diversa i no són el mateix les eleccions a les ciutats que al camp, a la costa que a la Kabila; pretendre que hi ha una recepta vàlida per totes les situacions i tots els partits democràtics hagués estat un error.

—*La proclamació dels resultats d'aquestes elec-*

cions coincidirà pràcticament amb el 19 de juny, una data que deu convidar a la reflexió. Com un poble, que acabava de vèncer el colonialisme amb una llarga mobilització popular i estrenava un sistema d'autogestió va encaixar un cop d'estat pràcticament sense reaccionar?

—No es pot explicar l'èxit del cop d'estat de Bumedian amb un parell de frases. La revolució era molt jove, l'autogestió era a les beceroles, la classe obrera industrial era molt minoritària i el procés de creació de granges autogestionades a les terres conquerides per la

reforma agrària també era als inicis. El cansament de més d'una dècada de lluites anticolonials i la dèria per reconstruir el país i normalitzar la vida van poder més que altres consideracions. Tot i així, hi va haver mobilitzacions arreu del país, molt importants a Constantina, que van ser durament reprimides i ignorades per tota la premsa mundial, perquè als americans i als francesos, que pràcticament tenien el monopoli de les notícies, ja els anava bé el que passava. Els primers anys d'un procés revolucionari són un moment molt crític, massa tendre, per afrontar un enemic que sorgeix del cor mateix de la revolució. Res de nou, així ha estat sempre. La particularitat del nostre cas és que, mentre que a la majoria dels processos revolucionaris l'enemic interior s'havia gestat durant un procés de cinc a deu anys, a Algèria aquest enemic, ja tenia cos i ànima abans de la pre-

sa del poder i va començar a actuar des d'aquell mateix moment. L'autogestió, per exemple, la vam haver d'establir per decret perquè a l'Assemblea Nacional l'haurien torpedinada. La lluita armada perllongada fa molts herois, però també espatlla molts revolucionaris. Molts cops no hi ha altra manera d'obtenir la llibertat, però la guerrilla no li la desitjo a ningú.

“La violència no s'acabarà amb la repressió sinó amb el diàleg sense exclusions. El problema d'Algèria és un problema polític, generat per l'anul·lació 'manu militari' d'unes eleccions i el segrest dels drets democràtics.”

Pau Pons